

Bundesbøll: Det er blot en historisk Bemærkning, jeg vil sige til, hvad der blev ytret af den ærede 4de Landsthingsmand for 1ste Krebs (Rehmann) angaaende den Guur, Geistligheden skulde have været undergivet. Jeg kan forsikre ham, at her jeg været sig, saa er jeg sig endnu, saa er jeg slet ikke uret. I 1854 var der nedsat en Kirkecommission, som blandt Andet ogsaa havde at udarbejde et Forslag til Lov om Menighedsraad. Dermed, med Menighedsraad, skulde hele Reformationen af Kirkeforfatningen begynde; denne fattes dengang som det første Led; man begyndte nedenfra. I 1856 — tror jeg det var — dannede der sig en Forening af 12 særdeles hæderlige Mænd, som udarbejdede et nyt Forslag til en Kirkeforfatning. Jeg skal ikke bestemt kunne sige, hvad Titlen var, men Forslaget afveg fra, hvad der var foreslaaet af Kirkeministeren, deri, at det lod Menighedsraadene falde bort, bortkastede det nederste Led og sagde: Vi ville begynde fraoven. De 12 Mænds Udcast blev, det var sikert i 1857, forelagt Landemoderne; det var under Forhandling i Maribo; jeg mindes det meget godt, det vil kunne sees af Landemodsacten; jeg har den Betænkning, jeg indgav til Ministeriet, i Afskrift. Hvad der bragte Præsterne til at stemme imod Forslaget, var, at det havde bortkastet det nederste Led. Der var kun en eneste Præst, som sagde bestemt: Jeg vil ikke have Menighedsraad. — Det var Hovedsagen. For den Sygdom er jeg ikke helbredet. Jeg mener, at det er rettest at begynde fraenden med Menighedsraad. Det er kun nødtvinget, at Kirken bør give Afkald paa, hvad der deri var den tiltænt.

Kirke- og Underviisningsministeren: Ja, det er jo viselig vanskeligt for mig at tage Ordet ligeoverfor de flere høitbegavede Talere og skarpe Tænkere, som — det tror jeg kan indrømmes — ikke have taget grumme mildt paa det eneste Lovforslag, der i denne Samling er fremkommet fra mit Ministerium, og som ogsaa var tænkt at blive det eneste fra dette Ministerium for det Første. Men naar der her allerførst og saa atter allersidst er gjort gjældende, at der vel skulde være god Mening,

eller, for at tale Græst, dog i nogle Parter af Motiveringen, men desto mindre god Mening i andre Parter deraf, og at det var saaledet at plukke visse Dele af den fra hinanden, at et Børn kunde gjøre det, saa er det en Indvending, som jeg meget godt har forudsæet. Det kommer an paa, fra hvilket Standpunkt man ser Motiveringen af dette Lovforslag; men hvilket dette end er, vil man dog rimeligviis altid dømme saaledes om en af Siderne. Jeg har nemlig meget godt seet, at det er meget vanskeligt paa een Gang at hævde og forsvare den dobbelte Betragtning, paa den ene Side den, at der i det Hele taget, i Reglen, skal gaaes grundigt, sindigt, samlet, gjennemtænkt tilværks, og paa den anden Side den Betragtning, at der kan være Diebliske, hvori en enkelt Forbring trænger til hurtigere at fyldestgøres, en enkelt Indretning maa tages særligt ud af det Hele; men jeg skal ligeoverfor det ærede 11te kongevalgte Medlem (Liebe) og det ærede 4de Medlem for Kjøbenhavn (Rehmann) bede om, at de ville have den Godhed at tillade mig at minde dem om, at der foruden, hvad vi i Almindelighed kalde Logik, er Noget, som her eller idetmindste kunde hedde Forholdenes og Tilstandenes Logik, og jeg vil bede dem tillade mig at gjøre dem opmærksom paa, at vi siden Forfatningens Indførelse have haft en Række Ministre, der hver især og navnlig i den første Tid have udtalt, at der ingen Tvivl var om, at vi maatte have en Kirkeforfatning, at det stundede til med en Kirkeforfatning, og senere gjorde Skridt for at stasse en saadan tilveie, for derigjennem at sørge for, at vi ikke skulde behandle noget enkelt Spørgsmaal, løsrevet fra de øvrige, og dernæst, at, medens jeg sad i Stilhed hjemme, har den høie Rigsdag, og altsaa ogsaa dette Thing, behandlet den ene enkelte kirkelige Sag efter den anden, uden at de have været foretagne i Hensyn til en kirkelig Forfatning, ja stundom uden at geistlige eller kirkelige Stemmer have været hørte desangaaende. Man har alligevel behandlet dem, og jeg tror, hvis jeg tør forlade mig paa det ærede Things Hukommelse, at det vil indrømmes mig, at det har været Sager, med Hensyn til hvilke der maatte med mere Eftertryk og mere Sandhed end ligeoverfor det her stillede Forslag,